

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/II.

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrallnski odbor GDSJ)

Izhaja vsako soboto.

Stane posamezna šte. 75 p.,
mesečno Din 3.--, celoletno
35 Din. — Za člane izvod
po 60 para.

Oglasi: prostor 1x55 mm
1.50 Din.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s stamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije so poštnine
proste.

Novi smeri v mezdni politiki.

Stari tip strokovnih organizacij se je v boju za izboljšanje delavskega položaja posluževal stavke kot skoro edinega orožja. Pri tem so se pa organizacije skrbno izogibale generalnih stavk, ker so se bale, da bi z njimi podjetnikov preveč ne solidarizirale. Tudi naša Strokovna komisija se je do sedaj ravnala po resoluciji, v kateri je določba, naj se organizacije poslužujejo le delnih stavk seveda, če je zanje konjunktura — ugodna.

Ta resolucija je potrebna času primerne korekture!

Kapitalistično gospodarstvo preživlja silno, morda katastrofalno krizo. Na eni strani vidimo polna skladišča izgotovljenega blaga in tovarne se zapirajo, ker ne vedo kam s tem blagom. Na drugi strani pa vidimo obubožane mase ljudstva, ki si vsled nizkih plač in velike brezposelnosti tega blaga, ki leži po skladiščih, kupiti ne morejo. To so znaki težke boleznii kapitalističnega gospodarstva, ki ureja proizvodnjo produktov vsled profita in ne za kritje potreb.

Seveda se nam pri takem razmišljanju poraja vprašanje: ali se bo to gospodarstvo še kdaj ozdravilo, ali bo pa botenalo do končne smrti? Odgovor na to vprašanje je seveda silno važen za uravnanje nadaljnje taktike. Vendar je za tak odgovor treba temeljitih razprav, predno bomo izgovorili končnoveljavni da ali ne.

Mi se seveda teh razprav ne bomo izogibali in smo pripravljene vsakomur, ki želi s stvarno razpravo razčistiti to vprašanje, odstopiti pro-

stor v našem listu. V današnjem članku smo se pa za enkrat le namenili dokazati potrebo po novih smernicah pri mezdni politiki.

Ko smo dokazali, da kriza gospodarstva resnično obstoja, moramo storiti še korak dalje in priznati, da je mezdna politika, — ki je usmerjena na kolikortoliko urejene gospodarske razmere — v tej gospodarski krizi neprikladna.

V tovarni, ki hira na pomanjkanju naročil in odpušča zato svoje delavce, je za zdrave možgane stavka nemogoča. Vsled obubožanja najsihših mas, ki nimajo kupnih sredstev pa vidimo, da se skoraj vsem tovarnam zapirajo vrata.

Kaj je torej storiti, da očuvamo delavstvo pred popolno propastjo?

S stavljanjem se torej ne ubranimo. S protistnimi resolucijami še manj. Kaj nam je torej storiti?

Ali naj poklekujemo in prosimo milosti?

Mislimo, da poznajo naši čitalci dovolj razredni boj, da ne bo treba obširneje utemeljevati, da so tudi prošnje, pa če so še tako mile — brezuspešne.

To so vprašanja, ki gibljejo najširše ljudske mase in na ta vprašanja bodo morale delavske organizacije najti odgovor. In če odgovora ne bodo dale delavske organizacije, ga bo dal pa kakor v Italiji kak — Mussolini.

Odborniki Strokovne komisije in ostali zaupniki naj o teh vprašanjih razmišljajo in naj se oglašajo k besedi.

Proletariat čaka odgovora!

vseh dežel združite se! Vidimo, da se na žalost ta Marksov princip v Sloveniji prav slabo izvaja — zato bomo v kratkem to neizvajanje na lastni koži kmalu, prav kmalu čutili.

Toda pogledimo si tēmo Amsterdam - Moskva oz. formulirano po moje: Amsterdam ali Moskva, s stališča interesov strokovnih organizacij.

Mi vemo, da so jo Nemci kot voditelji predvojnih socialističnih, kakor strokovnih internacionalno poštno zavozili. To je fakt, o katerem je vsako razpravljanje odveč. Danes stoji v ospredju Rusi, torej Slovani kot vodje svetovne revolucije gospodarstva. Slovani, narod še mlad in neizžupan, s svojo silno socialistično beletristiko (Tolstoj, Dostojevski, Gogolj, Lunačarski) — ki je s svojimi idejami že zdavnaj poprej pripravljala polom svetovnega kapitalizma: ti imajo bodočnost. Akademične razprave o evolucionarni ali revolucionarni taktiki, t. j. volitev med amsterdamsko in moskovsko internacionalno — delavstvu in njegovemu razredu samo škodujejo ter ne prinašajo nobenega napredka in koristi — ker spadajo pred vseučiliški forum. Pojavljali so se v glavnem kot akademični spori med voditelji internacional.

Kaj je tedaj storiti v tej zmršeni in delavstvu toliko nevarni situaciji?

Pomisliti je treba, da ni radikalni oni, ki se štuli med radikalne elemente — kakor ni desničarski vsak, ki je med desničarji. Ljudje, rojeni revolucionarji, ostanejo revolucionarni i med desničarji — rojeni reakcionarci ostanejo to med najekstremnejšimi revolucionarji. Zato se vračam k tezi: delaj praktično vsakdo tako, kakor zna in vé. Revolucionarec revolucionarno, evolucionarec evolucionarno. Koliko je kdo v resnici revolucionaren, t. j. v kolikor je sposoben v svoji okolici zadržati zgodovinski razvoj, bo pokazal najboljšo v organizaciji in s solidnim sodelovanjem pri delavskih gospodarskih zavodih. Za mene so n. pr. revolucionarni Strniščani s svojo združeno tovarno, a reakcionarji n. pr. kaki socialistični občinski odborniki, ki svojo moč pri občini niso izrabljali v jačenje in ustanavljanje delavskih gospodarskih zavodov oz. niso od njih kupovali — dalje niso oz. so izvršili svojo dolžnost v rešitvi alkoholnega vprašanja (= »socialnega« zla) samo polovičarsko. O tem namreč, da je alkoholizem socialno zlo ter da kot tako spada v programe socialističnih strank, o tem sem pisal nešteto krat in govoril na številnih predavanjih.

Dosledni naši analizi o človeških prirojenih lastnostih ponavljamo, da spadajo akademični spori o taktiki naših internacional pred znanstvenike na univerzah. Praktično socialistično delo t. j. strmljenje za gospodarskim preobratom potom za drug, pa spada predvsem v naše strokovne organizacije. Slednje bodo obvladale to gospodarsko delo najlažje v edinstveni močni organizaciji posameznih dežel (n. pr. Slovenije oz. Jugoslavije). Gospodarska revolucija kakor jo slikam, bi hodila torej evolucionarno pot. Politika delavstva v strokovnih organizacijah bi morala slediti predvsem radikalnim delavskim strankam, ki bi delavske

programe tudi »dosledno« izvajale. Radi nedoslednosti v govoru, v principu in v dejanju smo baš pri raznih volitvah največ trpeli. — Toda spodtikali se boste nad imenom »radikalne« delavske stranke. Radikalni v delavski politiki je oni, ki postavi program za krajšo dobo, ter istega tudi izvrši. Kakor ni radikalen abstinent, ki ne prednjači z vzgledom, ki na svojem vinogradu prideluje alkoholno vino, ki druge gosti z alkoholno pijačo — tako ni radikalna socialistična organizacija in njeno članstvo, ki si v svojem območju ne upa odpraviti iz gotovih osebnih ozirov dosegljivo odpravljivega socialnega zla, kakor je n. pr. alkoholizem, ali n. pr. ustanovitev združnih tovarn ali n. pr. sezidanje delavskih domov. — Kaj nam pomagajo zmage radikalnih delavskih strank, ki na vladi oz. v moči ne vedo nič početi z njeno radikalnostjo — ker za radikalnost mogoče ni prikladen čas, ni prikladna okolica, niti niso vodilni ljudje prikladni za radikalnost. Radikalna beseda je brez izrečena — kje so pa ljudje, da jo izvedejo? Na žalost moram konstatirati, da so nekateri ljudje radikalni samo v negaciji, v razdiranju in disimilaciji — zelo neradikalno slabi pa v pozitivnem delu, v zidanju in asimilaciji. Zgodovinski razvoj, na katerem je K. Marks zidal in proročeval bodočo strukturo družbe, nikakor ne leži na uničenju buržoazne kulture in današnjega buržoaznega imetja in blagostanja — ampak na nadaljevanju in kopičenju, ki k prejšnji kulturi doda še delavsko kulturo, ki v gospodarstvu preobrne v glavnem »juridično« formo današnjega pojmovanja o premoženju in blagostanju: ki torej generalno in radikalno leči izrodke, nastale radi kolosalnega napredka znanosti in tehnike.

Vse navedeno je mogoče doseči samo z energično in močno edinstveno »strokovno« organizacijo, ki ima služiti kot ogrodje vsem ostalim gospodarskim, kulturnim in političnim organizacijam. Nalašč sem naštel po vrsti: strokovne, gospodarske, in nazadnje politične organizacije. Četudi smatram vse 4 organizacije pod enotnim vidikom, vendar sem politično organizacijo omenil nazadnje: kajti politični uspehi so izborni in naši programi so v večjem stilu izvedljivi šele, kadar ostale organizacije izborno funkcionirajo. Priznam sicer moje mišljenje, da se bo sovjetska Rusija pod sedanjo marksistično vlado hitreje razvila v smislu Marksovega principa zgodovinskega razvoja, kakor popreje. Specijelno za Jugoslavijo bi pa v danem položaju bil mnogo bolj zato, da spojimo revolucionarno - evolucionarno taktiko v eno, posebno z ozirom na podano psihološko karakterizacijo večine ljudi t. j. s tipi revolucionarnih desničarjev in desničarskih revolucionarjev. Za nas torej naj ne velja samo Amsterdam ali Moskva — temveč v danem položaju skupaj Amsterdam, v bodočem položaju skupaj — Moskva. Vedno in vedno pa poudarjam: enotne strokovne organizacije, v katerih naj prevladuje duh spravljivosti in praktično dosegljive smernice, katere se imajo dosledno kriti s končnim marksističnim ciljem: lokalna in svetovna preobrazba gospodarstva.

Pedor Miklič: Amsterdam ali Moskva.

V enem zadnjih »Delavcev« sem čital članek z naslovom »Amsterdam - Moskva«. Od celega članka vem v glavnem samo to, da me ni v moji notranjosti zadovoljil. Zato pišem danes članek s sličnim naslovom, katerega sem pisal kot pismo še pred volitvami enemu naših idealnih in delavnih sodrugov.

Pismo ima v glavnem sledečo vsebino:

Fakt je, da je danes komunistično delovanje v Jugoslaviji onemogočeno. Fakt je, da se z istim protikomunističnem zakonom zadržuje razvoj ne samo političnega udejstvovanja delavstva, ampak predvsem kulturnega in gospodarskega. Slednje je najvažnejše. Ker je ubito slednje, zato je ubit najvišji cilj, oz. je ubita najboljša pot k revoluciji svetovnega gospodarstva, v kolikor bi k temu mogla pripomoči delavska Jugoslavija. Ubija je s tem tkzv. revolucionarna, kakor tudi tkzv. evolucionarna taktika. Ta meščanski zakon je dosegel, da je ubil komuniste, je dosegel, da je poglobil osebna (morda tudi načelna) sovraštva med socialisti in komunisti (bolje: med marksisti). Pri tem je pa trpela delavska kultura in delavsko gospodarstvo. Marksistična inteligenca, posebno v Sloveniji, je zato, ker ni mogla prenašati ostudnega bratomornega boja, trumoma zapuščala vrste fizičnega delavstva — ter hitela v indiferentnost. Protikomunističen zakon ni ubil samo komuniste,

temveč on je ubil cel delavski pokret. Ta zakon je bil točno preračunjen na občečloveške slabosti, zato je dosegel svoj efekt. Poglavje o razdorju med oficijelnimi socialisti in Mariborčani je čisto nekaj posebnega. Moj utis je ta, da gotove osebe ki so v Mariboru sugerirale pravilnost svojih dejanj — niso bile zadovoljne s s. Bernotom, velikim abstinentom in izbornim vzgojiteljem: niso bile zadovoljne z njegovimi pedagoškimi tendencami v politiki. Žal mi je, da se je z mariborske strani toliko intrigiralo, da je bilo sodelovanje oficijelnih socialistov s komunisti pri volitvah nemogoče. Žal mi je, da je s. Lapčević zahteval od komunistov odpoved od 21 moskovskih točk — ker bi potem ne mogli biti več komunisti. Zame pomeni slednje vzgojo k brezkarakternosti. Tega pa mi ne smemo trpeti. Poštenost nad vse! Žal mi je, da je v osebnih stvarih i sodelovanje oficijelnih z Mariborčani bilo nemogoče.

Facit: totalen poraz marksističnih strank pri volitvah!

Da mora priti do političnega sporazuma med delavci, to je danes čisto jasno. Treba je začeti pripravljati in to takoj. Zaščita delavstva je danes bolj kot kedaj poprej, v strokovnih delavskih organizacijah. Na jasnem si moramo biti, da tudi tukaj poka — da manjka celo edinstva (n. pr. pri rudarjih). Vedno se šegoni: Amsterdam - Moskva. K temu morem pripomniti samo: delavci

Zakaj v bodoče Moskva?

Predvsem zato, ker je Moskva slovanska, ki reprezentira središče kulturno mladih Slovanov. Oni so prevzeli z mladeniško silo mladega kulturnega naroda energično inicijativo za pravično preobrazbo svetovnega gospodarstva. Pomisliti je dalje treba, da je naša slovenska socijalistična inteligenca že po vzgoji orientirana panslavistično, ki je s študijem socijalizma sicer izgubila imperijalistično - šovinistično - politično stran, — a o tem sem prepričan, da je v globočini njihove duše »kulturni« panslavizem ostal. Tega mi tedaj ne smemo prezreti. Da se me ne bo napačno razumelo, pripominjam, da jaz osebnost n. pr. simpatiziram z vsemi »kulturnimi« panizmi kakor s kulturnimi paugerizmi, panromantizmi itd. — ker njihovo sožitje ne smatram diametralnim ter tako morda nemogočim.

Iz gornjih izvajanj bi sledile sledeče zahteve:

1. Potrebno je strujenje vseh strokovnih organizacij v »enotno marksistično strokovno fronto« Slovenije in Jugoslavije.

2. Inicijativa za ustanavljanje zadruženih tovarnih ima dati vrhovna Strokovna komisija za Slo-

venijo v Ljubljani oz. eventualna vrhovna strokovna komisija za Jugoslavijo v Beogradu.

3. Uvesti se ima volilna dolžnost članov strokovnih organizacij za katerekoli marksistično stranko.

4. Inicijativa za sporazum med slovenskimi marksističnimi strankami ima iziti iz strokovnih organizacij.

5. Inicijativa za propagando za ujedinjenje amsterdamske in moskovske internacionalne ima iziti iz strokovnih organizacij.

Na tak način bomo aktivirali pasivne elemente.

Rdeča armada naprej. V ednosti je moč!

(Opomba uredništva. — Kritiko k članku Amsterdam-Moskva, ki nam jo je poslal s. Mikš smo seveda radi priobčili, ker je ustvarjalna in brez strasti. Oddelek o sporu med SSSJ in Mariborčani ima političen značaj, zato mislimo, da je najumestnejše, če prepustimo polemiko o tem oddelku političnemu časopisu.)

Kar se pa ostalega članka tiče, pa priznavamo, da je v njem mnogo zelo zdravih misli, če ravno smatramo, da so posamezne teze nekoliko zgrešene.

V prihodnji številki »Delavca« bomo na članek odgovorili in veselilo nas bo zelo, če se k razpravi priglasi čim več sodrugov.)

Fašizem — svetoven pojav.

Fašizem se v zadnjih dveh letih razširja domala po vseh deželah z neverjetno hitrostjo. Ima sicer v vsaki deželi svojo obliko in je tudi razvoju in potih različen, a ima povsod eno in isto bistvo. O razlikah med posameznimi fašističnimi gibanji je danes zelo težko govoriti v teh razmerah. To raziskavanje je otežkočeno poleg tega tudi s tem, da fašistične organizacije same ne vedo kam vodi njih gibanje in v slučaju, da imajo svoj program, isti zanje ponavadi ni merodajen: ker ni nič lažjega kakor spraviti program na papir.

Eno je docela jasno za delavstvo: vsem fašističnim gibanjem je skupno: vporaba surovega nastopanja, sile, skratka terorja. To označuje italijanske fašiste, bavarske fašiste, Ku-Kluks-Klanovce, probujajoče se Madžare itd. Vsi fašisti imajo samo en cilj: izviti in prevzeti državno moč v svoje roke. Kaj hočejo s tem fašisti v raznih deželah doseči to pa je vprašanje, ki ga razni fašisti različno rešujejo. Ko so prevzeli n. pr. italijanski fašisti v svoje roke državno oblast so imeli le eno parolo: umakni se s tvoje mesta (službenega), da ga zasedem jaz?

Tudi za družabne plasti, ki sodelujejo pri fašističnih gibanjih, splošno velja, da so bili preje del vladajočega razreda v državah, ki so vodile svetovno vojno, ki so pa gospodarsko oslabele te družabne plasti in jih tirale na to, da so skušale utrditi zopet svojo moč. Zato pa najdemo v fašističnih taborih zelo pisane ljudi in družbe: vojake v premaganih državah, višje uradnike, veleposestnike, ki hočejo izkoristiti neomejeno poljedelske delavce, malomeščane, ki jih je svetovna vojna gospodarsko oslabilila in študente, ki prihajajo na prag nove dobe kot sinovi omenjenih stanov. V fašistične vrste prihajajo tudi podjetniki, ki hočejo dobiti boljše pozicije v boju proti delavstvu. Oni hočejo povečati svojo moč in svoj vpliv in iščejo zaslombe za te svoje namere v fašističnih gardah.

Tudi po vojni razpaseno pustošenje je mnogo pripomoglo k razširjanju fašizma. Slavohlepje pa je gibanje zelo pospešilo. Vse fašiste druži tudi to, da vporabljajo vsi nacionalistične fraze in se smatrajo vsi kot edine zastopnike patriotizma. Vse okrutnosti vrše fašisti v imenu »domovine«. Fašiste druži tudi skup-

no sovraštvo do parlamentarizma, saj so pristaši sile in terorja! Po vseh državah pa, kjer parlamentarizem ni uničen, vlada sila in teror, ki pokoplje vsako demokratično načelo.

Poleg teh skupnosti vseh fašističnih organizacij so vendar tudi različne med njimi.

Nemško fašistično gibanje stremi po vzpostavitvi monarhije in cesarja. V teh razkosnih razmerah, ki vladajo sedaj v Nemčiji, tudi ni mogoče kako drugo stremljenje med sovražniki nemške republike.

Ogrski fašizem hoče obdržati fevdalno oligarhijo in hoče poteptati in uničiti delavski pokret. Boj ogrskih fašistov je naperjen tudi proti malim židom.

Ameriški Ku-Klux-Klan-ovci so se najprej borili proti črncem v južnih in severnih ameriških državah, pa tudi proti proletarijatu.

Rudarska stroka.

Sklepi širšega odbora. 24. marca se je vršila seja »Unije slov. rudarjev« v Zagorju ob Savi, na kateri se je sklenilo sledeče:

Pri prvi točki dnevnega reda: konstituiranje načelstva se je izvolilo sodruga Ivana Krušiča za predsednika »Unije slov. rudarjev«.

K drugi točki dnevnega reda: taktika in organizacija, se je sprejeto tozadevne predloge, ki se pošljejo po okrožnici vsem podružnicam »Unije slov. rudarjev«.

K tretji točki dnevnega reda: prispevki in dajatve, se je sklenilo, da se sklep ožjega in širšega odbora z dne 14. maja 1922 ne odobri. Dajatve ostanejo torej v veljavi iste kot so bile dosedaj. Istočasno pa se mora članstvo pripraviti na novo regulacijo prispevkov in dajatev.

Ako hočemo biti res prava bojevna organizacija in bo naš razredni boj uspešnejši moramo sredstva, ki jih rabimo za to sami žrtvovati.

V to svrhu se bodo vršili shodi in članski sestanki. Nova regulacija prispevkov in dajatev ima stopiti v veljavo s 1. julijem 1923.

Glede bolniške podpore je seja sklenila, da se isto popolnoma odpravi ter se uvede mesto nje proste znanke v dobi boleznj. Vsak član, ki zbolji, mora obojenje takoj naznaniti podružničnemu blagajniku in pri ozdravljenju člana mora dotični blagajnik zahtevati od Unijskega vodstva tozadevno število prostih znanek, za katere je treba voditi natančno evidenco. Sklep dobi polno moč 1. aprila.

Italijanski fašizem je prvi prevzel državno krmilo v svoje roke. Politika italijanskih voditeljev je zelo nejasna; samo dvoje lahko trdimo o njen: glavno pot imperijalizmu in vodi proti delavstvu največje sovražnosti. Odprava osemurnega delavnika, visoko obdavčenje delavskih dohodkov, povzdiga najemniškega varstva itd.

Med tem pa, ko obsega fašistične stranke nešteto delavcev, vendar tega dela svoje stranke ne zadovoljuje fašistični politiki.

Na gospodarskem polju hočejo delavstvu uničiti združne organizacije z velekapitalom.

Zato delavstvo v vseh teh fašističnih gibanjih nima mesta. V njih se združuje različni povojni temni elementi in služijo raznim interesom, le interesom delavstva ne. Prinesla pa vsa ta gibanja ne bodo napredka, temveč reakcija.

Mezdno gibanje. Vsem sodrugom rudarjem naznanjamo, da se nahajajo rudarji v rudniku Leše in rudarji v rudniku Drobendol v mezdnem gibanju. Nihče naj ne išče dela pri teh dveh rudnikih, dokler ne naznanimo, da je mezdno gibanje končano.

Shodi »Unije slov. rudarjev«. Javni rudarski strokovni shodi se bodo vršili: v Hrastniku 10. aprila ob 4. popoldne v dvorani Delavskega doma; v Zagorju 12. aprila ob 4. popoldne; (kraj shoda bomo pravočasno še naznanili). — Dnevni red shodov: 1. Delavski položaj. 2. Organizacija in nje pomen. Na shodih bosta poročala: s. Jurij Arh in Ivan Krušič. Predsednikom dotičnih podružnic priporočamo, da shode pravočasno uaznanijo.

Rudarji nemške štajerske v stavki. Dne 31. marca so stopili rudarji cele nemške Štajerske ob 2. uri popoldne v stavko. Rudarska organizacija je stavila tekom meseca marca enobne mezdne zahteve. O teh zahtevah bi se moralo vršiti pogajanje 24. marca. Ker pa je medtem že izbruhnila v nekem revirju stavka, ker je montanistična družba naperila ostrino svojega boja proti organiziranemu in predčasno odpuščenemu delavstvu. Rudarski podjetniki so radi tega spora odpovedali pogajanja dokler se spor končno veljavno ne reši. Pri razpravljanju o sporu na Dunaju dne 26. marca so zastopniki rudarskih podjetnikov izjavili, da odpuščeni delavci niso kvalificirani delavci — dasi so bili odpuščeni de-

Podlistek.

Janko Telban:

Sredi kaosa.

II.

Sobota popoldne. Kaj tako buči, hrumi. Jeli Lordana preplavila bregove? Morda je peklo izpustilo tisočpetstoosemdesetsedem vragov, da se trese zemlja? Ali kaj?

Tvrška Pepini & Co. je vrgla dvestopetdeset delavcev na cesto.

Ko se je to zvedelo po tovarnah, so parne piščalke zasikale, kakor kaže na solnčnem parobku, ako prideš preblizu z nogo. Kolesje se je ustavilo, ogenj v pečeh je pogasnil in sajaste, od znoja umazane postave so se vsipale na dvorišče.

In sedaj hrum, bučanje, kakor v debelnjaku. Masa zahteva pravico vzdiguje pesti, valovi, da se tresejo okna pisarne, za katerimi trepečejo uradniki-proletarci?

Belo posuto dvorišče je temno, glava pri glavi in še vedno nove množice prihajajo. V sredini stojijo voditelji organizacije, ter ne vedo za nikak izhod. Končno se odločijo poslati ravnatelju zastopstvo, ki ga vodi Ivan. Mlad, po celem telesu tresoč

se uradnik mu pove, da gospoda ravnatelja ni v tovarni, ker se je odpeljal v mesto.

Kaj storiti sedaj, se nemo vprašujejo. Kako pomiriti razjarjeno maso, da ne zdrobi tovarne in ne naredi neumnosti, za katero bi potem plačevali dolg družine, dolgo dobo radi trenutka vzklpele strasti.

»Prepustite to meni,« se oglasi Ivan, ter stopi k odprtemu oknu. Ko ga množica zagleda potihne ter se za hip umiri.

»Sodrug! Gospoda ravnatelja ni doma, zato nam danes ni mogoče ničesar rešiti. Jutri dopoldne skliče organizacija shod in potem bomo razpravljali o tem, kaj nam je storiti.«

»Jutri je prepozno, danes hočemo pravice! Takoj se morajo sprejeti vsi nazaj na delo!« zabuču kakor grom v daljavi.

»Sodrug, danes ni mogoče...«

»Mi smo na cesti!«

»Tudi jaz delim z vami usodo.«

»Ti nimaš družine, zato lahko govoriš.«

»Jaz sem vaš in družina ste mi vsi, zato vas prosim, pojdite mirno domov, jutri pa vsi na shod...«

»Prodal si nas. Za kos belega kruha si nas prodal...«

»Izdajalec...«

»Omahnul je nazaj, v glavi mu je šumelo...«

»Prodal si nas...«

»Jaz sem jih prodal, prodal...«

Sesedel se je na stol in za svetlimi jasnimi idejami je videl prvič temne sence...

Polagoma se je prostorno dvorišče izpraznilo, noč je zavila tovarniško zidovje v pajčolan in ž njo so zasledle zidovje in velika železna vrata močne vojaške patrulje.

Po temni ulici ob reki Lordani pa je korakal Ivan, kam? Naprej v temno noč. Iz valov je odmevalo. »Prodal si nas, prodal...«

S tresoč roko se je oprijel ograje, pijan razočaranja, kri mu je silila v glavo, oči so mu izstopile, toliko, da ni šel s pestjo nad valove... prodal si nas...

»Ali jih nisem ljubil vse te črne izmozgane sence, se-li nisem boril ž njimi leta in leta za sveto pravico človeštva, stal jim na strani v težkih urah razočaranja, krepil jih, bodril, o plačilo...«

»Izdajalec!«

Popravil si je lase s potnega čela, ki so mu silili v oči, potem pa je dvignil desnico proti mračnemu nebu:

»Še pride čas, ko boste spoznali, kdo je žrtvoval za vas vse, vi, vi — ah, ne — vi, dragi moji ljubljani v vlažnih podzemskih luknjah, vzklije vam ves s srebrom okovan svobode dan, — če tudi padem jaz...«

V dalji se je začelo svetliti, prihajalo je na lahkih krilih, mlado jutro.

III.

Z vseh strani so hrumeli valovi množice v mesto. Vsi mestni mrliči iz podzemskih lukenj, vsa okolica, moške, žene, da celo otroci. Prostorni trg »Alberto« je bil že poln, glava pri glavi in še vedno novi valovi so drveli, kakor na sodni dan v dolini Jozafat. Kostanji so imeli svoje prebivalce, kantoni ograje — mravljišče. Samo velika svetla okna so bila mrtva, le tu in tam kak radovednež. Izza težkih baržunastih zaves je gledala buržoazija s strahom na bodočnost — bližnje dogodke.

Množica čaka, mrmra. Tedaj se pokaže na balkonu mlad obrt človek, rdečo kravato se opazi na njem skoro do pasu in daje znamenje, da hoče govoriti. Vse utihne. »Sodrug! Sodružice!«

Tvrška Pepini & Co. je vrgla dvestopetdeset vaših tovarišev na cesto...

»Skandal! Fui! Sramota!«

»Koliko časa bomo še gledali to. Posoda krivic je polna, že kipi... Vprašam vas, kaj naj storimo, ali gremo nazaj odkjer smo prišli, ponižno, pohlevno, se vržemo gospodu ravnatelju pod noge in ga prav lepo prosimo, da nas vzame nazaj v delo, ter nam odpusti, ali napravimo kones trpljenju, zdobimo in vdarimo naše mučitelje z železno roko?«

»Udarimo!«

(Dalje prih.)

lavci zaposleni v revirjih teh podjetnikov celih 23 let. — Poleg tega so delodajalci izjavili, da o mezdinih pogajanjih za spodnjo (nemško) Stajersko sploh ni govora. Na konferenci obratnih svetov se je soglasno sklenilo, da stopijo rudarji v stavko. Za stavko je glasovalo od zastopnikov 12.033 rudarjev. Zastopniki 11593 rudarjev za stavko; ostali proti stavki. Pri stavki je kolebalo tudi 300 kr-

ščanskih socialcev. Stavka se je razširila na 35 rudarskih obratov in stavkalo je skupno 13.417 rudarjev. Montanistična družba je bila pa radi velikega pomanjkanja premoga in rud prisiljena, da je po tridnevni stavki vzpostavila 3. t. m. zopet obrat v revirjih. V krajih, kjer se je stavka vršila, ni zaznamovati nikakih spopadov ali izgredov. Lastniki rudnikov so rudarjem ugodili.

gostilno Janšič strokovni shod za stavbinske delavce. Shod je posetil strokovni tajnik s. Leskošek, ki je nastopil po naročilu »Unije stavbinskih delavcev v Celju«. Poročevalec nam je obširno razložil pomen strokovne organizacije, socialne zakonodaje in razrednega boja proletariata. Poročal je tudi, da je »Unija stavb. delavcev« v Celju vložila spomenico na »Zvezo industrijev« dne 5. marca t. l., v kateri se je zahtevalo regulariziranje plač stavbinskim delavcem. »Zveza industrijev« se žal na upravičene zahteve delavstva prav nič ne zmeni, ker misli, da je že vse delavske organizacije vrag vzela, ter mislijo gospodje, da je sedaj za njih ugoden položaj za zvišavanje delavnega časa in znižavanje mezd delavstvu. Ker »Zveza industrijev« ni ničesar ukrenila, se je začela odsto-

pila Delavski zbornici za Slovenijo. Pri koncu shoda se je lepo število stavbinskih delavcev vpisalo v organizacijo, ter se je nato izvolil pripravljalni odbor »Unije stavbinskih delavcev« za podružnico v Hudijami. Izvoljeni so bili ss.: Josip Jagar, predsednik; Emerih Schantl, namestnik; Anton Riel, blagajnik; Franjo Klinčar, namestnik; Ozvald Golobranec, zapisnikar; Franc Ferder, namestnik. Poleg pripravljalnega odbora so navzoči izvolili dva obratna zaupnika in sicer: Karola Lamuta in Franca Klinčerja. Obratna zaupnika sta se prijavila Inšpekciji dela v Celju in podjetju. V kratkem času se bo vršil zopet strokovni shod v Hudijami, na katerega bodo imeli dostop vsi delavci. Do tega časa pa se ravnajmo po geslu: »V slogi je moč!«

Oblačilna stroka.

Oblačilnica Jugosl. Lloyd v Mariboru. V zgoraj omenjeni tovarni, ki obratuje še-le nekaj nad leto dni, je zaposlenih nad sto delavcev in delavk, ki so po pretežni večini organizirani in sicer v oblačilni organizaciji; delavci te tovarne so imeli za svoj obstanek že zelo hude boje.

Od meseca septembra l. l., ko je bila sklenjena zadnja pogodba, se je draginja znatno povišala ter prisilila delavstvo, da je moralo ponovno vložiti spomenico za povišanje mezd. V sklenjeni pogodbi lanskega leta stoji tudi točka, ki pravi, da se morajo pogajanja med delavstvom in delodajalci izvršiti v teku štirinajstih dni, če se od strani delavstva vloži novo spomenico.

Dne 17. februarja t. l. je vložila oblačilna organizacija po naročilu in sklepu delavstva tovarni spomenico; tovarna pa pogajanj ni uvedla po določilih stare pogodbe, t. j. v teku štirinajstih dni, temveč je pogajanja vodstvo zavlačevalo in še nadalje pustilo, da je delavstvo delalo nadure, pogajanja pa je uvedla še-le 13. marca. Delavstvo, ki se je upiralo na točko stare pogodbe, je pritiskalo na njeno izvedbo; ker pa ravnateljstvo temu ni ugodilo, je videlo delavstvo v tem činu kršenje pogodbe, nastalo je med delavstvom razburjenje in zapustilo je 8. marca t. l. ob 10. uri dopoldne delo ter se solidarno podalo k razgovoru, na katerem bi se zavzele stališče delavstva proti zavlačevanju stare pogodbe.

Ravnateljstvo je na to tovarno zaprlo, odslovilo mojstra, poslalo prizovalce (prikrojevalce) na dopust, češ, da se bo začelo obratovati šele meseca maja ali pa junija. S tem je le hotelo strašiti delavstvo, da ga prisili brezpogojno na delo; ker ravnateljstvo ni bilo voljno delavstvu kljub

naraščajoči draginji priznati nikakega povišanja mezd, je delavstvo zahtevalo le, da naj se mezda zviša vsaj toliko, kolikor je draginja narasla. Organizacija je intervenirala pri obrtnem nadzorništvu, da pride do pogajanj, ki je imelo tudi ta uspeh, da so se pogajanja vršila le z obratnimi zaupniki brez zastopnikov organizacije.

Ta namen je imelo ravnateljstvo že popreje in je tudi zagrozilo v dopisu na zaupnike obrata. Ker pa stavka ni bila premišljena radi nastalega razburjenja med delavstvom, se je moralo misliti tudi na posledice, ki bi nastale, če se odkloni pogajanje. Zato se je sprejel predlog ravnateljstva tovarne, o katerem se je obravnavalo 12. t. m. pri obrtnem nadzorništvu. Ker je stavka tako nenadoma izbruhnila, ne da bi delavstvo mislilo na korake, ki jih je napravilo, ne da bi poslušalo nasvete organizacije, se je moralo udati usodi, ki je izvirala iz nediscipline. Mlada organizacija tega delavstva se bo morala naučiti in se podvreči strogi disciplini, da se ne bo v bodoče pustilo voditi od slepe strasti in razburjenja, temveč bo hladno razsodilo položaj in svojo moč in ne bo podcenjevalo kapitalističnih moči, ki jih podpirajo vse oblasti, ki se združijo vedno v boju proti delavstvu. V tem boju ni imelo delavstvo dobička, temveč je moralo žrtvovati dobre točke stare pogodbe, ker se je na eni strani mezda povišala za 20 odstotkov, na drugi strani pa se je podaljšal delavni čas tedensko od 46 na 48 ur. Zgubili so tudi plačane praznike itd. To naj bo torej le-dobra šola za prihodnost. Sedaj pa je treba organizacijo ponovno utrditi v potrebni disciplini, če si hočemo zopet priboriti to, kar smo zgubili.

III. PLENARNA SEJA STROKOVNE KOMISIJE ZA SLOVENIJO

se bo vršila v soboto 14. in nedeljo 15. aprila t. l. v tajništvu Strokovne komisije, Selenburgova ulica 6. Začetek v soboto 14. ob 2. uri popoldne.

Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva; 2. poročilo tajništva; 3. poročilo okrožnih tajništev; 4. blagajniško poročilo; 5. poročilo kontrolne komisije; 6. zvišanje kvote strokovne komisije; 7. zedinjenje; 8. Socialna politika; 9. smernice »Delavca«; 10. personalije; 11. došli dopisi; 12. raznošterosti in interpelacije.

Predsedstvo Strokovne komisije.

Centralna seja kovinarjev se bo vršila v sredo 11. t. m. takoj po delu v društvenih prostorih.

Javornik. Podružnica kovinarjev na Javorniku vabi vse člane na članski sestanek, ki se bo vršil v torek dne 10. aprila t. l. ob 7. uri zvečer s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo delegatov s kongresa; 2. raznošterosti. — Z ozirom na važnost dnevnega reda pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Medvode-Goričane. Shod kemičnih delavcev podružnice v Medvodah Goričanih se bo vršil v nedeljo 15. aprila v običajnih prostorih. Več na lepkih. Polnoštevilna udeležba je dolžnost.

NAMEŠČENCI!

Vabilo na II. redni občni zbor »Društva nameščencev bolniške blagajne« za Slovenijo v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo dne 15. aprila 1923 ob 9. uri dopoldne v sejni dvorani Mestnega magistrata s sledečim dnevnim redom:

1. otvoritev občnega zbora, pozdrav predsednika in ugotovitev delegatov;
2. poročilo tajnika;
3. poročilo blagajnika;
4. poročilo nadzorstva;
5. volitev novega odbora;
6. slučajnosti.

Prosimo polnoštevilne udeležbe! Naslednje poslovalnice volijo po enega oziroma dva delegata, katerim je vročiti tozadevna pooblastila:

Maribor, Bistrica, Murska Sobota 2 delegata;

Pouk in razvedrilo.

* Angleški delavci pravijo: kapitalizem zbogom! Predlog, ki ga je formuliral poslanec angleške Delavske stranke Snowden in ga stavil v angleški zbornici se glasi: Z ozirom na to, da je kapitalistični sistem pokazal, da ni zmožen porabiti in razviti naravne pomožne vire in proizvodne moči ter pridobiti človeštvu dostojno življenje kljub temu, da leži vzrok temu v tem, da so proizvodna sredstva v zasebnih rokah in rokah privatnih kapitalistov in pod zasebnim nadzorstvom, zato naj parlament sklene zakon, ki bo omogočil

Oblave.

Celje, Laško, Gorenja Radgona 1 delegata;

Pluj, Rogaška Slatina, Ormož 1 delegata;

Soštanj, Slovenji Gradec, Konjice 1 delegata;

Brezice, Krško, Sevnica, Marberk, Zagorje 1 delegata;

Jesenice, Tržič, Kranj, Kamnik 1 delegata;

Vrhnika, Kočevje, Logatec, Novomesto 1, delegata.

Vse sodruge in sodružice bližnjih poslovalnic vabimo, da se občnega zbora osebno udeležijo.

Zahvala. Sorodniki ponesrečencev Franca Petrič in Miha Stera, rudarjev sviačenega rudnika v Mežici, se najtopleje zahvaljujejo delavstvu omenjenega rudnika, delavskim deputacijam iz Leš in Prevalj, uradništvu rudnika, rudarski godbi in požarni brambli za izkazanje zadnje časti in nešteto darovanih vencev. — Rodbini: Petrič-Borovnik in Stera.

Zahvala. Podpisana se najtopleje zahvaljujem delavstvu in pazništvu rova Glančnik za nabranih Din 292.50 ob priliki ponesrečenja mojega moža v jami. — Antonija Petrič, vdova po ponesrečenem rudarju Petriču.

Zahvala. Podpisani Matija Rogelj, usnar tovarne Pollak v Ljubljani se zahvaljujem vsem sodrugom za vsoto Din 132.50, katero so nabrali povodom moje bolezni. Matija Rogelj.

Razpisi Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, izpostava l. II. v Ljubljani (preje začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani). Na podlagi zakona o zavarovanju delavcev in sklepa ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu z dne 23. febr. 1923 sta bili gornji inštituciji, ki sta od l. 1919 naprej izvrševali nezgodno zavarovanje delavcev (železničarjev in rudarjev) v Sloveniji in Dalmaciji z dnem 3. marca 1923 razrešeni svojih dolžnosti in je njih sedanji (likvidacijski) delokrog prešel v pristojnost Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Radi tega je vse dopise in pošiljave, ki bi se imele naslavljati bodisi na bivšo »Začasno delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani«, ki je od 1. jul. 1922 nosila naziv »Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, izpostava I. v Ljubljani«, bodisi na bivšo »Železničarsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani«, ki je od 1. jul. 1922 nosila naziv »Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, izpostava II. v Ljubljani«, od sedaj naprej pošiljati na naslov: »Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Predovičeva ulica 1/1. O tem se obveščajo vsi delodajalci in delojemalci, ki so bili dosedaj člani imenovanih zavodov.

Živilska stroka.

Kongres živilskih delavcev v Beogradu. Savez živilskih delavcev bo imel 8. in 9. t. m. v Beogradu svoj drugi kongres. Na dnevnem redu tega kongresa je tudi točka k ujediniženju živilskih delavcev cele Jugoslavije. Osrednje društvo živilskih delavcev se tega kongresa ne udeležijo.

Stavka pekovskih pomočnikov. — Poročali smo že, da se nahajajo pekovski pomočniki beograjskih slaščičaren v stavki. V stavki se je solidarnim izreklo 55 pekovskih pomočnikov. Na izzivanje podjetnikov, ki so hoteli uvesti zopet nočno delo in so hoteli s tem odpraviti prepoved nočnega dela so odgovorili pomočni-

ki na večkratno opominjanje s stavko. Sodruga živilske delavce in posebno pekovske pomočnike pozivljamo, da priskočijo z materijelnimi žrtvami na pomoč. S tem bodo izvršili svojo razredno dolžnost in s svojo solidarnostjo pripomogli do zmage. Prispevke naj sodrugl pošiljajo naravnost na Savez radnika živilskih namirnica, Sumadijska ul. 18 v Beogradu.

Stavka pivovarjev na Bavarskem. Radi mezdnihih diferenc so stopili v Münchenu in Nürnbergu pivovarji v stavko. Stavka se je razširila tudi na druge obrate Bavarske. Samo v Münchenu stavka 4000 delavcev.

Usnjarska stroka.

Mezdno gibanje čevljarjev v Ljubljani. Čevljarški pomočniki Ljubljane in okolice se nahajajo v mezdnem gibanju, zato opozarjamo vse pomočnike te stroke, da ne potujejo v Ljubljano, dokler ne javimo, da je mezdno gibanje končano. Konec mezdnega gibanja bomo objavili v »Delavcu«.

Mezdno pogajanje čevljarjev v Ljubljani. Dne 6. marca t. l. so zahtevali čevljarški pomočniki povišanje mezd. Z dopisom z dne 22. t. m. pa je Čevljarška zadruga v Ljubljani sporočila, da poviška ne prizna. Pomočniki so sedaj zahtevali pogajanje. O poteku mezdnega gibanja bomo še poročali.

Dopisi.

Hudajama pri Laškem. Po dolgotrajnem spanju, v katerem se je nahajalo tukajšnje delavstvo, se je našlo vendarle nekaj sodrugov, ki

žele, da se naše organizacije obnove. Ker tega niso storili rudarji, smo se dela lotili stavbinski delavci. — Sklicali smo v četrtek dne 29. marca v

Pripravi se na dostojno praznovanje praznika Dela!

tudi moč pravoslavne cerkve, ki se je morala ločiti od države. Rusko ljudstvo je globoko versko čustven narod in v njem cerkev ni izgubila vsega vpliva. Medtem, ko je starejša duhovščina v najtežjih letih ruske revolucije vodila proti sovjetski vladi sabotažo, se je mlajša duhovščina prilagodila razmeram — nastal je v cerkvi razkol in zmede. V teh zmedah pa so pričele tekmo med seboj še druge verske sekte in ta boj podpira ali ga vsaj pospešuje sovjetska vlada sama, ker je mnenja, da bo ruski narod tempreje spoznal neumnost verskih dogem in se bo na ta način rusko ljudstvo otreslo vraževerstva. Čim več veroizpovedanj bo, tem manjša bo verska nestrpnost. V Rusiji vlada popolna verska svoboda in cerkve imajo prosto pot, to pa le v mejah zakonov. Sovjetska vlada baje direktno podpira ameriško metodistično cerkev, ki zahteva n. pr. znižanje delavnega časa na najmanjšo mero, starostno in brezposelno zavarovanje, zavarovanje delavcev itd.; ta verska sekta je torej mnogo naprednejša, kakor je n. pr.

pravoslavna, ki je nazadnjaška, reakcionarna itd. Upajmo, da se bo posrečilo naprednejšim elementom v Rusiji da bodo ruski ljudstvu iztrebili vsaj tisto vraževerstvo, ki je cokolj vsakemu napredku in posebno delavskemu gibanju.

* Pri eni mizi s kraljem. Nekateri voditelji angleške Delavske stranke so bili na obedu pri angleškem kralju. Po starem dvornem običaju so se celo napravili. Angleški delavci se radi tega dogodka zelo jeze, ker niso prijatelji monarhije. Delavski voditelji odgovarjajo, da s tem še niso izdali delavstva, kar nam jasno dokazujejo zadnji predlogi nekaterih delavskih zastopnikov v parlamentu, ko hočejo na vsak način dati slovo kapitalističnemu proizvodnemu sistemu. Torej pri obedu kralj ni nič pregovoril delavskih voditeljev. Da pa so se voditelji odzvali obedu, to pa ni nič hudega, saj je celo Čičerin hodil po Evropi s frakom in cilindrom in tudi obedoval pri isti mizi s kraljem in celo kardinalom.

Razno.

— Kevinarski kongres, ki se je vršil 1., 2. in 3. aprila na Jesenicah, je nad vse dostojno potekel. Vse resolucije, o katerih se je vršila obširna debata, ki je bila vedno na višku stvarnosti — so bile sprejete skoro soglasno.

Stari odbor je po podanih poročilih in po debati, ki se je vršila en cel dan, dobil soglasno zaupnico.

Tudi za centralni odbor, ki je bil na kongresu izvoljen, so glasovali vsi delegati razun enega.

Natančnejše poročilo o poteku kongresa in sprejete resolucije bomo priobčili v prihodnji številki »Delavca«.

— Kaj bo napravil? Znani hrvaški demagog Stipica Radič je obljuboval kmetom, da bo proklamiral Hrvaško republiko, če ga bodo volili. Kmetje so ga res izvolili, a s pripombo, da ga bodo ubili, če svoje obljube ne izpolni.

Sedaj se pa nahaja v nekoliko čudnem položaju. Če proklamira republiko, ga bo državni pravdnik pustil obesiti — če jo pa ne, ga bodo pa prevarani kmetje.

Naši klerikalci, ki so pri zadnjih volitvah obljubovali med, mleko in avtonomijo naj pazijo, da ne pridejo v enak položaj!

— Iz Poruhrja naj se vojaštvo umakne. V angleškem parlamentu se te dni vrši debata o poruhrskem vprašanju, kjer bo govoril tudi Lloyd George, ki bo delal najbrže z opozicijo, ki bo stavila predlog, da se iz ruhrskega ozemlja umaknejo vse vojaške oblasti in se ga postavi pod nadzorstvo zveze narodov.

— Število ljudi narašča. V Zedinjenih državah je narastlo število prebivalstva od l. 1910 za 14 milijonov. Na Japonskem je prebivalstvo narastlo za 4 in pol milijone ljudi. Na Francoskem je narastlo število za 2 milijona 800 tisoč več ljudi, kakor l. 1910, na Angleškem za 2 milijona 30 tisoč, v Nemčiji za 1 milijon 400 tisoč. Svetovna vojna pa je uničila 10 milijonov ljudi!

— Pohod lačnih bataljonov. Glavno mesto Vel. Britanije London je že od meseca novembra lanskega leta zbirališče brezposelne armade iz cele Angleške, Škotske in Irske. Angleški časopisi imenujejo ta pojav »Hunger-Marcher« (lačni potniki). Pri demonstracijah na pohodu v London nosijo deske z napisi: »Raje smrt, nego lakota!« Pisane množice se cele tedne pomikajo proti angleški prestolici; med njimi je opaziti brezposelne delavce, odpuščene vojake, invalide in sezidske delavce. Pred palačo ministrskega predsednika se pisana družba ustavi in zahteva od vlade, da se sprejme delavske zastopnike v avdienco. Po posvetovanjih z državnimi tajniki privoli ministrski predsednik na pritisk delavske mase v to, da

sprejme voditelje. Vsi državni uradi, posebno pa uradni sedež Bonar Lawa, so močno zastraženi v prisotnosti lačnih potnikov. Ti pojavi spominjajo na precej stare čase, ko so desetisoči svobodnih Angležev zahtevali splošno volilno pravico. Ponavljanje teh bojnih sredstev pomeni soc. propadanje nižjih slojev, pezo gospodarske priize nad delavskim razredom in gnilo notranjo in zunanjo politiko hlapcev bank in kapitala.

— Južna železnica. Pogajanja za podržavljenje Južne železnice, ki so se vršila v Rimu, so končana. Kakor vse kaže, se bo podržavljenje precej zavleklo ali pa se sploh ne bo izvršilo. Najbolj se podržavljevanju upira Italija in Mussolini sam. Tudi Jugoslavija in Nemška Avstrija s podržavljenjem nista nič kaj zadovoljni. Odpor se je rodil tudi v Madžarski.

— Nezgode v angleških rudnikih so se v letu 1922 zelo pomnožile. V l. 1921. je bilo 813 smrtnih nesreč. V l. 1922 se je število smrtnih nezgod povečalo na 1153, torej za 340 več, kakor v preteklem letu.

— Nemško-avstrijska vojska razpuščena. Takozvano narodno brambo, ki je stalna avstrijska vojska, bo po novem vladnem načrtu razpuščena. Vlada misli obdržati nekako varnostno vojaštvo, ki se bo združilo z orožništvom in policijo in bo služila le v svrhu vzdrževanja reda in miru. S tem misli zmanjšati vlada ogromne izdatke za vojaštvo. Novo organizirane varnostne straže bodo neposredno podrejene ministrstvu za notranje zadeve.

— Ameriški železničarji in žurni delavnik. V Chicagu so določili za 321.000 železničarjev žurni delavnik in jim istočasno zvišali mezde.

— Stavke v Jugoslaviji v l. 1922. V letu 1922 je bilo v Jugoslaviji v 127 podjetjih, pri katerih je bilo zaposlenih 26.850 delavcev. Delavci so izgubili 14 in pol milijonov dinarjev. V avgustu je bilo 38 stavk, v decembru pa najmanj (3). Lesna industrija je bila prizadeta pri 33 stavkah, kamnoseška industrija je bila prizadeta pri 19 stavkah.

— Ministri pred smrtno obsodbo. Bivši bolgarski ministri, ki so bili med vojno v bolgarskih ministrskih kabinetih in so bili obdolženi krivde, da se je Bolgarija udeležila svetovne vojne, so bili pred kratkim obsojeni. Bila je to sodba izvršena po volji bolgarskega ljudstva in na njegov pritisk. Večina obdolženih ministrov je bila obsojena na smrt, ostali ministri deloma na dosmrtno ječo, deloma na večletno dobo težke ječe. Povrniti bodo morali tudi vojne stroške, kar jih je imela Bolgarska (vojni krediti). Zgubili so obsojeni ministri tudi vse državljanske pravice.

Po svetu.

Anarhija v Bolgariji.

V glavnem mestu Bolgarije Sofiji so pred kratkim zopet zadušili poskus anarho-terorističnih elementov, ki so s terorjem pričeli spopad v mestu. Ko je posegla vmes policija in žandarmerija sta obe naleteli na oborožen odpor. Upor se je končal s samomorom kolovodje anarhističnih pučistov.

Z delavsko krvjo se igrajo.

V Essenu (zasedeno ruhrsko ozemlje) so hotele zasesti francoske vojaške čete shrambo za avtomobile. Predno so čete vkorakale, so dali ravnatelj tovarnen delavcem znamenje, da s sirenami zberejo vse delavstvo. Gotovo je seveda, da je pri tem prišlo do spopada z razburjenim delavstvom. Bilo je pri tem spopadu več mrtvih in več sto ranjenih. Ravnatelj tovarnen so francoske oblasti aretirale, razburjeni delavci so pozneje napadli še avtomobil s francoskimi vojaki. Nekoliko pameti bi bilo tudi treba in previdnosti, saj delavska kri tudi ni tako poceni.

Kreditu za ruhrsko akcijo.

Francoska zbornica je dovolila ponovne kredite za ruhrsko akcijo proti glasovom radikalnega socialista: Pierra Roberta, socialnega demokrata: Bluma in komunista Berthona. (Vsi ti zastopniki treh socialističnih struj so v finančnem odseku, ki je o kreditu razpravljal.)

Zopet konferenca.

Vzhodna (orientalska konferenca radi turških sporov v Mali Aziji) se v najkrajšem času zopet sestane. — Praviijo, da se bodo na tej konferenci diplomati pobotali. Mi ne vemo.

Prosveta.

Abstinentna razstava. Abstinent-ski odsek delavske izobraževalne zveze »Svoboda« v Celju priredi v nedeljo in ponedeljek dne 8. in 9. aprila 1923 v mestni osnovni šoli v Celju antialkoholno razstavo z naslovom »Južna Nemčija v boju proti alkoholizmu«. Razstava je odprta ta dva dneva od 8. ure zjutraj do 14. ure popoldne. Pri razstavi se bodo slike obširno tolmačile. Vstop je prost. Pozivljamo vse sodruge, da to razstavo v čimvečjem številu posetijo. — V torek dne 10. aprila 1923 ob pol osmih zvečer se bo vršilo predavanje o temi: »Kronični alkoholizem in degeneracija« s posebnim ozirom na degeneracijo spolne žleze. Predaval bo medicinec s. Mikič s pomočjo skiop-tičnega aparata. K temu predavanju mladina pod 18. letom nima dostopa. Tudi na to predavanje je vstopnina brezplačna.

»Kres« 2. številka je izšla in ima sledečo vsebino: Ernest Tiran: Na praznik; Tone Seliškar: Čuvar vojaških grobov; Angelo Cerkenik: Ma-

zakaj diplomati tako ljubijo take brezplodne konference?! Dokler bodo ljudstva plačevala stroške teh konferenc bodo konference pri zelnih mizah vedno trajale in spori ne bodo izginili.

Nova ustava v Romuniji.

Nova ustava v Romuniji, o kateri je romunska zbornica razpravljala, se ne razlikuje mnogo od stare. Vsi romunski državljani brez razlike plemena, narodnosti in vere imajo enake pravice (na papirju!) Posebne točke ustave se tičejo nacionalizacije gozdnih kompleksov in ozemelj. Določbe, ki se tičejo židovstva, so židovske zastopnike v parlamentu zadovoljile. Židovski glasovi so se pri glasanju izrekli za novo ustavo.

Brezposelna podpora.

Češkoslovaška vlada je odobrila za brezposelne delavce 250 milijonov češkoslovaških kron podpore. Alko podpora potrebam brezposelnih delavcev ne bo zadostovala, je vlada že pripravila še vsoto 600 milijonov češkoslovaških kron.

Kongres ogrskih strokovnih organizacij.

Pred in tekom velikonočnih božičnih praznikov se je vršil kongres ogrskih strokovnih organizacij, ki zaznamujejo v času najhujšega bega terorja znatno napredovanje. — Povabljeni so bili tudi inozemski zastopniki. Jugoslavijo sta zastopala s. Luka Pavičević, tajnik Glavnega Delavskega Saveza Jugoslavije in s. Nikolič. Ogrske strokovne organizacije so dvignile svoje člansko število na 200.000 članov.

riška (nadaljevanje), Vladimir Solovjev: Krist je vstal! Vinko Mödendorfer: Kmet je oral na dan treh žeblijev (koroska narodna pripoved-ka); Joško Krošelj: Svobodni morilci; Sužnji; Čulkovski: Hohot smrti; Leonid Andrejev; P. Mulford: Materialist in idealist; Aforizem. Č. K.: Pregled svetovnega delavskega televadnega in športnega gibanja v II. polletju 1922. Kronika. »Kres« izhaja mesečno in se ga naroča v upravi v Ljubljani, Židovska ulica 1/I. Celoletna naročnina znaša 50 Din. Delavstvu »Kres« toplo preporočamo.

Tone Seliškar: Trbovlje. V založbi Slovenske Socialne Matice je izšla pesniška zbirka z gorenjim naslovom. Cena broširanemu izvodu je 12 dinarjev, vezanemu izvodu 17 dinarjev. Dobi se jo po vseh knjigarnah, naroča pa se jo pri Slov. Socialni Matici v Ljubljani, Židovska ulica 1/I. Podrobnejše poročilo o zbirki priobčimo v prihodnji. Knjigo delavstvu toplo priporočamo.

Istkre.

Današnje človeštvo ima to, za kar je zrelo. Če ima diktaturo, jo ima zato, ker še ni sposobno, da bi se demokratično vladalo. Če ima kapitalizem, je to znamenje, da ni še zrelo za socializem. Če imaš v sebi sposobnosti učitelja, uči nevedne.

Volja je svetovna sila. (Ibsen.)
Le iz grobov vstaja novo življenje. (Nitsche.)

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSL.)
Izdajatelj: Frane Svetek.
Odgovorni urednik: Ivo Meznarič.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Strugarji, izdelovalci orodja in mehaniki!

Dobilo se zopet:

la premično mere (Präzisions-Schieblehren) iz orodnega jekla, izdelane iz cellega, z znamko „Mikron Glashart“ od Din 175 — do Din 220. —

la drobnomere (Mikrometer) od Din 105 — do Din 386. —

la navojne mere (Gewindelehren) Din 42. —

la jeklena členkavita merila (Stahlglieder-Masstäbe) iz jekla za urno peresa v m/m in angl. meri (angl. col.) z vstavo peresa, absolutno nezlomljiva, komad Din 22. —

Pri večjem odjemu 5% popusta. —: Prospekte pošiljam na zahtevo.

Ludovik Mach, Domžale 74, Slovenija.